

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitare, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

V. An possit Prælatuſ suæ Ecclesiæ præiudicare? Vbi etiam de Prælatu
Religionis, & de Religioso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

consultatio illius expostulatur; at nego, in omnibus casibus illam expostulari, sed solum in iis, in quibus requiritur tractatus, & Episcopi consensus.

26 Si petas secundo, an Legatus à latere possit dare licentiam operandi contra iuramentum prædictum?

Respondetur negatiue, quia id esset in præiudicium Romani Pontificis, cui tale iuramentum Prælatos obstringit. Atque ita docent Speculator & Abbas, quos citat & sequitur Silu. verb. Alienatio, n. 16. in fin.

DVBITATIO V.

An possit Prælati sue Ecclesie præiudicare? Vbi etiam de Prælato Religionis & de Religioso.

SUMMARIVM.

1. & 2. Prælati sine Capituli consensu, aliisque solemnitatibus iure requisitis non potest Ecclesia sua præiudicare in bonis, vel iuribus acquisitis. Secus est in acquirendis, quibus etiam sine Capituli consensu potest renunciare.
3. Prælati validè repudiat donationem Ecclesie sue oblatam, & validè repudiat legatum, & donationem, si non adimpleat conditionem legati, vel donationis.
4. Res relicta sub conditione non acquiritur legatario, vel donatario, ante conditionis euentum.
5. Res relicta sub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam non adimpleto modo, quamvis legatario, vel donatario remaneat grauamen & obligatio aliquid faciendi.
6. Donatio, vel legatum sub modo habet esse suum substantiale absolutum, independentè quodammodo à modo, seu grauamine accessorio.
7. Promissum, seu legatum sub modo, statim etiam non impleto modo peti potest, quamvis promissarius, vel legatarius satisfacere debeat de illo implendo.
8. Promissarius, vel legatarius, licet modum nondum impleuerit, tamen ius omne suum transmittit ad heredem, qui etiam modum implere potest, & debet, & tam actiue, quam passiue transmittit.
9. Modus, seu grauamen, ut promissioni accessorium censeatur, ideoque à promissario implendum sit, requiritur 1. fieri in continenti: 2. modum adiectum esse possibilem; secus non tenet.
10. Modus promissioni, donationi, vel alteri dispositioni adiectus, est veluti accessoria pactio, seu obligatio: quapropter ipsa corruente propter sui impotentiam, non etiam corruit pactio, seu obligatio principalis, cum principale non pendeat à suo accessorio.
11. Modus adiectus tanquam causa finalis, ac principalis resoluitur in conditionem sine qua non, quia tunc corruit donatio, vel legatum.
12. Modus adiectus non tanquam causa finalis, ac principalis, sicut non resoluitur in conditionem sine qua non, ita etiam non efficit promissionem, vel donationem reuocabilem. Obligat tamen ad præstandam eius estimationem.
13. Donatio Ecclesie facta sub modo, eo non seruato, neque reuocari potest, nisi id ipsum in donatione fuerit expressum, quia in dubio præsumitur facta propter Deum, & in remedium peccatorum.
14. Amplia etiam si id ipsum in donatione fuerit expressum, quod propter modum non seruatum esset reuocata.
15. Prælati Ecclesie nocere non potest, si solus sine Capituli consensu modum donationis transgrediat.
16. Prælati nocere potest Ecclesie in casu, quo donatio facta fuerit sub conditione, & conditionem Prælati, qui res Ecclesie administrat, non adimpleat.
17. Promittens Ecclesie se donaturum centum, si pro eius Patre anniuersarium celebretur, si Ecclesia Prælati nolit implere conditionem, promissor liberatur obligatione.
18. Si quis leget, vel donet centum cum modo, seu obligatione, ut anniuersarium celebretur, relictum reuocari non potest ob non adimpletum postea modum, sed agi potest ad implementum.
19. Res semel Ecclesie acquisita, est quasi sacra facta, & in speciali dominio Christi constituta, ideoque reuocari non potest.
20. Donans, vel legans Ecclesie, licet conditionem apposerit, ut res ab ipso relicta alienari non possit, adhuc non censetur alienari prohibita in casu necessitatis.
21. Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem suscipit, validè repudiat hereditatem, qua post eius professionem, & Paris obitum Religionis obuentura esset.
22. Teneatur tamen in dictis casibus de mala administratione sui muneris.
23. Prælati habet se ad Ecclesiam, tanquam tutor, seu curator.
24. Monachus, seu religiosus acceptans rem sibi testamento legatam sine licentia Prælati, licet validè acceptet, peccat tamen.
25. Si verò legatum sine consensu repudiat, non validè repudiat, quia ius est acquisitum Religioni.
26. Monachus, vel religiosus in iure querendo non solum prodesse, sed etiam obesse potest Religioni, scilicet si donationem sibi faciendam respuat, validè renunciat, & sic sine violatione voti paupertatis rogare potest offerentem, ut alteri dare velit.
27. Prælati, licet absque Capituli consensu, ceterisque iuris solemnitatibus non possit obesse alienando res Ecclesiasticas, potest tamen obesse in iudicialibus, permittendo aduersus suam Ecclesiam sententiam ferri.
28. Item potest obesse in usurpationibus, permittendo res Ecclesie ab alio temporis diuturnitate præscribi.
29. Ecclesia laesa restituatur in integrum intra quadriennium.
30. Quæ alienari iure prohibentur, præscribi non possunt, si alienari simpliciter prohibeantur ratione ipsius rei.
31. Finis dotalis, cum sit sub administratione mariti, & uxor agere prohibeatur, non præscribitur contra mulierem.
32. Præscriptio incipere non potest contra filium, dum bona ipsius aduentitia sunt penes Patrem, & filius pro his agere impeditur.
33. Præscriptio aliquando suspenditur, ac quodammodo dormit.
34. Quæ alienari non prohibentur simpliciter, sed solum limitatè, tunc præscribi interdum non impediuntur.

Respondetur, quod licet Prælati sine Capituli consensu, aliisque solemnitatibus iure requisitis, non possit Ecclesia sua præiudicare in bonis, vel iuribus acquisitis, possit tamen sine Capituli consensu, & omni alia iuris solemnitate præiudicare in bonis, ac iuribus acquirendis, & sic illis validè renunciare. Ita glossa communiter recepta in cap. ult. n. 6. q. 6. Iuristæ in l. iubemus, Cod. de sacrosanctis Eccles. Abbas, & Canonistæ in cap. tua, de his quæ sunt à Prælati: Silu. verb. Alienatio, num. 18. Et probatur, quia (sicuti colligitur

colligitur ex l. si sponsus, §. si maritus habes, ff. de donation. inter virum, & uxorem) aliud est nocere, aliud verò est non prodesse.

- 3 Ex dictis sequitur primò, quod Prælatus validè repudiet donationem Ecclesiæ suæ oblatam, & validè repudiet legatum, vel donationem, si non adimplet conditionem legati, vel donationis, quia res relicta sub conditione non acquiritur legatario, vel donatario ante conditionis euentum.
- 5 Non sic, si non adimplet modum, quia res relicta sub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam nondum adimpleto modo; quamvis legatario, vel donatario restet grauamen, seu obligatio aliquid faciendi ac præstandi, sicuti colligitur ex tit. Cod. de donationibus, quæ sub modo, & docet glossa communiter recepta in cap. verum, verb. Conditione, de condition. appositis. Abb. ibid. n. 2. Mol. de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 208.
- 6 & Rebell. part. 2. lib. 18. q. 13. Et ratio est, quia donatio, vel legatum sub modo habet suum substantiale abolutum, independentè quodammodo à modo, seu grauamine accessorio.

7 Vnde subsequitur primò, quod promissum, seu legatum sub modo, statim, etiam non impleto modo, peti possit, quamvis promissarius, vel legatarius satisfacere debeat de illo implendo, l. quibus diebus, §. Tormilias, ff. de condition. & demonstrat.

8 Subsequitur secundò, quod licet promissarius, vel legatarius modum nondum impleuerit, tamen ius omne suum transmittit ad heredem, qui etiam modum implere potest, & debet, l. à testatore, iunct. gloss. verb. Conditio, ff. eodem. Quia si promissarius, vel legatarius ante cautionem, quam dare debuisset, moriatur, hæres ipsius, si cautionem det, in possessionem mittendus erit.

9 Subsequitur tertio, quod tamen ut modus, seu grauamen promissioni accessorium censeatur, ideoque à promissario implendum sit, requiratur primò, modum incontinenti, veluti vnica pactione promissioni, donationi, alterive dispositioni adiectum fuisse, quia si protius perfecta, seu simpliciter facta fuerat donatio, modum, vel conditionem illam amplius non recipit, donatario inuito, l. perfecta, Cod. de donation. quæ sub modo. Secundò requiratur, modum adiectum esse possibilem: nam si impossibilis sit iure vel facto, v. g. dono tibi centum, et blasphemus, vel ut calum digito tangas, valet promissio, donatio, vel legatum, perinde ac si modus adiectus non esset, quia modus promissioni, donationi, vel alteri dispositioni adiectus, est veluti accessoria pactio, seu obligatio: quapropter ipsa corrumpente propter sui impotentiam, non etiam corrumpit pactionem, seu obligationem principalem, cum principale non debeat pendere à suo accessorio. Vide Molinam disp. 208.

11 Dubium autem est, an si modus possibilis, ac honestus à donatario, vel legatario non seruetur, donatio, vel legatum corruat, vel solum reuocari possit?

Respondetur inuestigandam esse mentem donantis, vel legantis, partim ex verbis, partim ex circumstantiis, utrum modus ab illo adiectus fuerit tanquam causa finalis, ac principalis, quæ in euentu resolui debeat in conditionem sine qua non: nempe dono, vel lego tibi centum ea lege, ut hoc, vel illud præstes, alioquin donatum, vel legatum retinere non possis; quia tunc corrumpitur donatio, vel legatum. An verò non fuerit causa finalis, ac principalis donandi, vel legandi, etsi interim donator, vel legator aliquam obligationem imponere intenderit, quia tunc reuocari non potest donatio, vel legatum, sed solum compelli donatarius, vel legatarius ad modum seruandum, vel ad præstandam æstimationem eius, quod interest, modum non seruari. Sic Abb. in cit. cap. verum, de condition. appositis, num. 3. & Molina cit. disp. 208.

Thom. Delbene de Immunit. Eccles. Pars II,

Quamvis id peculiariter fauore causæ piæ statutum sit in cap. verum, de condition. appositis, ut scilicet donatio Ecclesiæ facta sub modo, eo non seruato neque reuocari possit, nisi idiplum in donatione fuerit expressum; ex eo, quia in dubio præsumitur donatio facta principaliter propter Deum, & in remedium peccatorum. Abb. loco supra cit. Quin etsi idiplum in donatione fuerit expressum, ut scilicet, si non seruetur modus, reuocetur Ecclesiæ facta donatio, & de facto non seruetur modus (v. g. fundus Ecclesiæ donatus, & alienari prohibitus de facto alienetur) neque poterit Prælatus Ecclesiæ nocere, si solus sine Capituli consensu modum donationis transgrediatur; sicuti nocere potest in casu, quo donatio facta fuerit sub conditione, & conditionem Prælatus, qui res Ecclesiæ administrat, non adimpleat, quo casu corrumpitur donatio, quia (sicuti dicebam) res donata sub conditione non acquiritur donatario ante eius euentum, sed donata sub modo statim acquiritur, etiam nondum impleto modo: & ex alio capite (sicuti etiam dicebam) Prælatus Ecclesiæ nocere potest in iure acquirendo, non item in iure acquisito. Sic Abbas in cit. cap. verum, de foro compet. num. 26. Quapropter si quis promissit Ecclesiæ, se donaturum centum, si pro suo patre anniuersarium celebretur, sed Ecclesiæ Prælatus noluit adimplere conditionem, promissor liberatur obligatione. Sin verò legeret, vel donet centum cum modo, seu obligatione, ut anniuersarium celebretur, relictum reuocari non potest, ob non adimpletum postea modum, sed agi potest, & debet ad eius impletionem; idque non solum, quia (sicuti dicebam) Prælatus non potest obesse Ecclesiæ in iure acquisito, sed etiam quia res semel Ecclesiæ acquisita, est quasi sacra facta, & in speciali dominio Christi constituta, ideoque reuocari non potest. Innocent. in cit. cap. verum, de foro compet.

Illud etiam hic obiter nota cum Abbate in cap. verum, de condit. appositis, num. 4. quod licet donans, vel legans conditionem apposuerit, ut res ab ipso Ecclesiæ relicta alienari non possit, adhuc non censeatur alienari prohibita in casu necessitatis, si scilicet ius naturale, charitatis, &c. talem alienationem postulet fieri, verbi gratia ad captiuorum redemptionem, vel ad quid aliud similis rationis, saltem in casu, quo alia bona non suppetunt. De qua re distinctius dicitur inf. à dubi. 11.

Sequitur secundò, quod Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem suscipit, validè repudiet hereditatem, quæ post eius professionem, & patris obitum Religionis obuentura esset. Sic Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez lib. 6. moral. cap. 6. num. 4. Quamvis in dictis casibus (quod & de Episcopo, & omni alio Prælato dicendum est) obligatus maneat, quod munere suo administrationis malè functus sit, iuxta cap. 2. causa 12. quest. 4. & docet Abb. in cap. 1. de in integr. restit. num. 9. Silu. loco supra cit. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 4. num. 15. & Less. lib. 2. cap. 24. dub. 10. num. 65. & meritò, quia Prælatus habet se ad Ecclesiam tanquam tutor, seu curatur, ut rectè adnotauit Gl. cap. auditis, verb. Iure minoris, de in integr. restit.

Sequitur tertio, quod monachus, seu Religiosus (qui quidem ex communi sententia Doctorum Religionis suæ prodesse potest, non tamen obesse in iure quæsito, v. g. si rem sibi testamento legatam sine licentia Prælati acceptat, quamvis peccet, validè acceptat, ita ut legatum acquiratur Religionis, sin verò legatum sine consensu Prælati repudiat, non validè repudiat) in iure quærendo non solum potest prodesse, sed etiam obesse, scilicet si donationem sibi faciendam respuit, validè renunciat, & sic sine violatione voti paupertatis rogare potest offerentem, ut alteri dare velit.

N

Abb.

Abb. in cap. cum ad monasterium, de statu Monach. Nauar. consil. 2. de Regularib. num. 32. & Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 4.

- 27 Ceterum licet Prælatus absque Capituli consensu, ceterisque iuris solennitatibus non possit obesse alienando res Ecclesiasticas, potest tamen obesse in iudicialibus, permittendo aduersus suam Ecclesiam sententiam ferri. Item potest obesse in vfucapionibus, permittendo res Ecclesiæ ab alio temporis diuturnitate præscribi; quamvis in vtroque casu apparentis læsionis restitutio in integrum intra quadriennium Ecclesiæ concedatur. Abbas in cap. 1. num. 9. de præscript. & alij passim.
- 30 Obiicies, quæ alienari iure prohibentur, præscribi non possunt.

Respondetur cum Abbate in cap. cum non liceat, de præscript. num. 7. distinguo antecedens, si alienari simpliciter prohibentur, fauore ipsius rei, concedo quod tunc præscribi etiam impediuntur. (Qua ratione, dum fundus dotalis est sub administratione mariti, & vxor agere prohibetur, præscriptio inchoari non potest, l. si fundum, ff. de fundo dotali, & l. in rebus, Cod. de iure dorum. Item dum bona filij aduentitia sunt penes patrem, & filius pro iis agere impeditur, præscriptio incipere non potest, l. 2. Cod. de annali except. & docet Abb. in cap. 2. de præscript. numero 11. Dixi, incipere non potest; quia si ante cœpta præscriptio rei, postea perueniat in statum, quo præscriptio non potest, v. g. marito in dotem detur, præscriptio interim suspenditur, ac veluti dormit, vt inquit Doctores.) Sin verò alienari non prohibentur simpliciter, sed solum limitatè, vt scilicet certa forma, & solennitate alienentur (provt contingit in rebus Ecclesiæ, & minorum) tunc præscribi interdum non impediuntur, vti rectè adnotauit Gl. in l. vlt. C. in quibus causis restitutio non est necessaria.

DVBITATIO VI.

An possit Prælatus legatum, vel hæreditatem Ecclesiæ suæ delatam non acceptare?

S V M M A R I V M.

- 1 Prælatus non potest sine Capituli consensu, aliisque iuris solennitatibus rei immobilis, vel mobilis pretiosæ legatum, vel hæreditatem Ecclesiæ suæ delatam non acceptare, seu repudiare.
- 2 Repudiatio, seu non acceptatio est quedam alienatio, quandoquidem ipsa res repudiata transit ad hæredem.
- 3 Ecclesia, cui legatum, vel hæreditas est delata, habet ius, & actionem ad illam ex dispositione testatoris.
- 4 Fauore Ecclesiæ talia relicta ipso iure transeunt in Ecclesiam, etiam absque traditione.
- 5 Legatum quodlibet generaliter in specie relictum transit à morte testatoris in dominium legatarij, neque requiritur expectare hæreditatis aditionem.
- 6 Pupillus non potest sine Prætoris auctoritate repudiare fundum sibi legatum, nam rem suam alienare non potest.
- 7 Repudiatio, seu iuris abdicatio, species alienationis censi debet in causa Ecclesiæ fauorabili.
- 8 Nomine alienationis in aliis prohibitionibus, non venit repudiatio legatarij, vel hæreditatis.
- 9 Marito permittitur repudiatio legatarij, vel hæreditatis, vt uxori obueniat.
- 10 Alienatio legatarij, vel hæreditatis non censetur facta in fraudem creditorum.
- 11 Opinio multorum Doctorem, quod Prælatus possit recusare hæreditatem, vel legatum Ecclesiæ suæ delatum, non est improbanda.
- 12 Legatum, vel hæreditas delata, & Ecclesiæ non incorporata, non est Ecclesiæ acquisitum, sed acquirendum.
- 13 Repudiatio non est alienatio, sed solum non acquisitio.
- 14 Paria non sunt lucrum non capere, & acquisita perdere.
- 15 Repudiatio simpliciter non est alienatio, quia ius legatarij, vel hæreditatis ad eundem non est absolutum, sed conditionatum, pendens à voluntate acceptantis.
- 16 Facta rei repudiatione, conuincitur nunquam res Ecclesiæ fuisse.
- 17 Hæreditas non transit ipso iure ad hæredes, sed transit prævia acceptatione, propter periculum, quod incurrit hæres adeundo hæreditatem.
- 18 Repudiatione facta res transit ad hæredes non ex repudiatione, sed ex successione, qua impediatur legatione facta.
- 19 Ecclesia, cui legatum, vel hæreditas est delata, non habet ius absolutum ad illam, sed sub tacita conditione, scilicet si legatario placuerit.
- 20 Fauore Ecclesiæ relicta ipso iure, etiam absque traditione transeunt in Ecclesiam, non absolute, sed reuocabiliter.
- 21 Pupillo, seu minori prohibita est non solum alienatio bonorum, sed etiam omisio lucri: at Prælato solum prohibita est acquisitio lucri alienatio.
- 22 Prælatus, quin & capitulum, peccat grauiter, non admittendo legatum, vel hæreditatem, nisi forsitan ex causa rationabili non admittat.
- 23 Ecclesia læsa negligentia, vel facilitate Prælati, non solum damno accepto, sed etiam lucro amisso, potest petere beneficium restitutionis in integrum, quia ei competit tale priuilegium.
- 24 Limitatur modò res non fuerit acquisita alteri Ecclesiæ, quia tunc melior est conditio Ecclesiæ possidentis.
- 25 Ecclesia potest etiam agere contra Prælatum, quia ex officio tenebatur rem Ecclesiæ agere, cuiusque utilitati consulere.
- 26 Repudiatio hæreditatis, vel legatarij, facta à Prælato non est valida sine iuris solennitatibus, si facta sit in fauorem illius, ad quem hæreditas non perueniret, sed peruenit solum ex eo, quia Prælatus in eius fauorem repudiavit.
- 27 Prælatus non potest validè hæreditatem iam aditam repudiare, quia hæc est alienatio, cum sit iuris iam acquisitum in alterum translatio.
- 28 & 29. Si maritus, qui iure prohibetur donare uxori, & contrariò, repudiet hæreditatem, seu legatum sibi delatum, & nondum acceptatum, vt perueniat ad uxorem, repudiatio valet, si scilicet vxor alias erat successura. Secus si nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem uxoris.
- 30 Eo ipso, quod quis cedit alteri, censetur tacitè, & natura prius adiisse, seu acceptasse.
- 31 Repudiatio, quæ fit à marito de re sibi delata, quam rogat dari uxori, valet, secus si inbeat donari uxori, quia ex mandato supponitur acceptatio tacita.
- 32 Idem operatur tacitum, ac expressum.
- 33 Legatarius rei certa statim per mortem legantis acquirit dominium.
- 34 Ea, quæ legantur, relicta via ab eo, qui legauit, ad eum, cui legata sunt, transeunt.
- 35 Dominium prædictum transit sic à die mortis, verè à die adita hæreditatis.
- 36 Dominium prædictum non est, omnino perfectum, & absolutum ante acceptationem, sed habet hanc imperfectionem, esse repudiabile.

37 Quamuis